

अह+कई चेलायां पा० आसनादुत्तिष्ठति उत्पत्तौ आ० या०
मादुत्तिष्ठते (उत्पद्यते) ।

अप+सेवने सक० आ० उपतिष्ठते देवम् ।

नि+नितरां स्थितौ सक० नितरां अरण्ये च तिष्ठ ।

प्र+गमने सक० प्रस्थानम् ।

प्रति+संस्कारभेदे प्रतिष्ठा ।

प्रति+अव+प्रतिपक्षतयाऽवस्थाने आत्म० प्रत्यवतिष्ठते ।

वि+अव+नियमभेदे आ० अवतिष्ठते व्यवस्था ।

सप्त+सत्यक् स्थितौ नाथे च संस्था संस्थितः ।

ठिक् निरासे (संखेन ज्ञेयादिभवे) भा० पर० सक० सेट् ।
ठोवति अष्टवीत् । ठे(ठी)वनम् उदित् क्ता वेट् । अ-
त्ताये दिवादिभूमिं षीयति । ओपदेशपर्युदासे इत्थं
दीर्घमध्योर्ध्व इषम् । [ठोवति अष्टवीत् ठोवनम् ।

सीव निरासे (ज्ञेयादिभवे वनने) भा० पर० सक० सेट् ।

डूयति नि० डिव-क्त् । १ निरसं श्वाने च ।

णस निरासे हि० पर० सक० सेट् । उदित् क्ता वेट् वा घटा०
बृदित् । अस्ति अक्षयम् । अ(ज)यति ।

या शोधने अदा० पर० सक० अनिट् । ज्ञाति अक्षाशीत् ।

णिहृ प्रीतो हि० पर० सक० जडित् वेट् । जिहति हृदित्
अस्ति हृत् ज्ञेयता ज्ञेयता । [अणिहति हृत् त ।

णिहृ ज्ञेयुक्तमने सु० उभ० सक० सेट् । ज्ञेयति ते ।

णु स्तुतौ अदा० उ० सक० सेट् । ज्ञेति अक्षाशीत् अक्षयिष्ठ ।

णुच सेवने भा० आ० सक० सेट् । ज्ञोचते अक्षाशीत् अक्षयिष्ठ ।

णुस मन्त्रे दि० पर० सक० सेट् । ज्ञुसति अक्षाशीत् अक्षयिष्ठ ।

णुह उद्गारे दि० पर० सक० जडित् वेट् । ज्ञुहति हृदित्

अक्षयिष्ठ । ज्ञेयता ज्ञेयता ।

णो वेदं भा० पर० सक० अनिट् । ज्ञायति अक्षाशीत् । एण्ये
इत्येके ण्यासति अक्षाशीत् । नू(नू)पयति उपसृष्टस्य
प्रमाणयति ।

प्रि देवद्वारे भा० आ० अ० अनिट् । अयते अक्षेष्ट सिद्धिने ।

कर्तृजन्ये विक्रये णिच इत आत् पुष्प आ० विष्ठा-
यते तद्वत्त्रि विष्ठायायटीत्येव ।

खक सर्पणे भा० आत्म० सक० सेट् । अकते अक्षयिष्ठ ।

खद खादं जेदने कृ० उ० उभ० सक० सेट् । खादयति ते
अक्षयिष्ठ त ।

खट् प्रीतो वेदने च भा० आ० सक० सेट् । खटते अक्षयिष्ठ ।

खान्ज याविक्रमे भा० आ० अ० अनिट् । खजते अक्षयिष्ठ ।

खप ययने निद्रायाञ्च अदा० क्षपा० ज्ञा० पर० सक० आ० ट् ।

अपति अक्षाशीत् अक्षाप । [वति ते अक्षयिष्ठ त ।
खर्त गतौ सक० दुःखेन जीवने अक० उ० सेट् । खर्त-
अक गतौ भा० आत्म० सक० सेट् । अकते अक्षयिष्ठ ।
ओपदेश पर्युदासे अक्षयिष्ठ अक्षयिष्ठ अक्षयिष्ठ
इत्येवेत्याहुः ।

खिद मोहे मूढे च अक० मोचने सक० भा० आ० लुङि उ०
सेट् । खेदते अक्षयिष्ठ । अखेदित् । [अखिदत् ।

खिद नामप्रचारे अक० दि० पर० अनिट् । खिदति लुङित्

इति श्रीतारानाथतर्कवाचस्पतिभट्टचार्य-

सङ्कलिते वाचस्पत्याभिधाने प्रकारादि
शब्दार्थसङ्कलनम् ।

स

सकार कक्षार्थभेदः तस्योच्चारणस्थानं दन्तमूलं तस्योच्चारणे
आभ्यन्तरप्रयत्नः विदते जिह्वापेण अर्धसर्पणेन आभा-
र्यमाणत्वात् अर्धसृष्टम् । बाह्यप्रयत्ना विचारद्वारा-
भाषाः महाप्राणस्य अथ ध्वयकम् यथा “सकारं शृणु
चावेहि । शक्तिबीजं परात्परम् । कोटिविद्युक्तकारं
कुण्डलीलयसंयुतम् । पञ्चदेशमयं देवि । पञ्चपापा-
त्मकं सदा । रजःसत्त्वतमोयुक्तं त्रिविन्दुवर्हितं सदा
कामधेनुतम् । तस्याधिष्ठितदेवतारूपं यथा “शुक्लाम्बरां
शुक्लवर्णां हिमजां रक्तकोचनाम् । श्वेतचन्दनलिप्राङ्गी
सक्ताहारोपशोभिताम् । गन्धर्वगोयमानाञ्च सटानन्दमयीं
पराम् । अर्धचन्द्रिपदां नित्यां भक्तानन्दविवर्जिनीम् ।
एवं ध्यात्वा सकारान्तु तन्मन्त्रं दशधा जपेत्” वर्षाङ्गारतम्
अथ वाचकशब्दाः “सोहंसः सुयथा विष्णुर्धृत्वीश-
चन्द्रचञ्चकः । जगदीशं शक्तिनामा सोहं वेशयतो भूयुः ।
प्रकृतिरोधरः शुद्धः प्रभा शेता कुञ्जोच्चलः । दक्षपा-
दोऽमृतं ब्राह्मी परमात्मा परोऽक्षयः । सुरुपा च शु-
योगो गौः कलकण्ठो हृकादरी । प्राणायामा च परा देवी
नारदोः सोमो हिरण्यपू । दुर्गोत्तारणसम्प्लोहा
जीवी मूर्त्तिर्मनोहरः” वर्षाभिधानम् । मातृकान्यासे
इत्युक्तपादं न्याय्यता । काव्यादौ प्रयोगे फलं संखम्
“सः सोख्यं हस्तु खदम्” छ० र० टी० । ओपदेशधातुनां
प्रयोगे दन्त्यादित्थम् “सकारजः प्रकारश्चेत्युक्तेः सति
निमित्ते पुनः पठ्यम् ।

स पु० सी-ड । विष्णो एकार्यसंयुक्तः । शब्दे शब्दो गज्जर-
भावहमे पुंस्त्री० एकाराक्षरकोषः । समासे पूर्वपदस्यः